

**Provinciehuis**  
Postbus 90602  
2509 LP Den Haag  
T 070 - 441 66 11  
[www.zuid-holland.nl/contact](http://www.zuid-holland.nl/contact)

**Datum**  
12 oktober 2026

**Ons kenmerk**  
PZH-2026-897718358  
DOS-2026-0000150

**Bijlagen**  
0

Aan Provinciale Staten

**Onderwerp:**

Behandelveorstel motie 2079 'Voedselbossen; tijd voor de balans'

Geachte Statenleden,

Op 8 juli 2026 hebben Provinciale Staten de motie M-2079 '*Voedselbossen; tijd voor de balans*' aangenomen. In deze motie wordt het college verzocht:

1. Provinciale Staten vóór de behandeling van de Begroting 2027 te informeren over:
  - de provinciale investeringen in voedselbossen;
  - de gerealiseerde resultaten op het gebied van voedselproductie, biodiversiteit en klimaatadaptatie; en
  - de aan deze projecten verbonden prestatie- en resultaatverplichtingen.
2. Een evaluatie op te stellen over het huidige voedselbossenbeleid en de resultaten daarvan vóór het einde van 2026 met Provinciale Staten te delen, zodat Provinciale Staten keuzes kunnen maken over de toekomstige inzet van Zuid-Holland ten aanzien van voedselbossen.

Met deze brief informeren wij Provinciale Staten over de gerealiseerde resultaten en de provinciale inzet en geven wij tevens invulling aan het verzoek om het huidige voedselbossenbeleid te evalueren. Op basis van de uitkomsten van deze evaluatie kan Provinciale Staten worden beschouwd als geïnformeerd over de resultaten en de betekenis van de huidige provinciale inzet.

**Begripsbepaling voedselbos**

Een *voedselbos* is een systeem, waarbij (vrijwel) uitsluitend eetbare bomen en struiken worden geteeld. Het is ontworpen volgens ecologische principes met minstens drie vegetatielagen en imiteert hierbij een natuurlijk bos, om tot een weerbaar teeltsysteem te komen.

Voedselbossen maken onderdeel uit van het bredere begrip *Agroforestry*: een landbouwsysteem waarbij houtige gewassen (bomen en struiken) bewust worden gecombineerd met akkerbouw, groenteteelt of veehouderij op hetzelfde perceel. De bomen en struiken kunnen dienen voor de productie van bijvoorbeeld noten, fruit of hout, of ter ondersteuning van het gewas en het vee (zoals voor windremming, schaduw en biodiversiteit).

In deze brief richten we ons op voedselbossen.

Middels de provinciale subsidieregeling '*Realisatie leefgebied icoonsoorten, landschapselementen en voedselbossen*' (hierna de subsidieregeling) zet de provincie Zuid-Holland zich in voor haar provinciale taak van bescherming en het behoud van gezonde populaties inheemse plant- en diersoorten. Daarnaast geeft het verder invulling door in te zetten op het verbeteren van het leefgebied van icoonsoorten en habitatrichtlijnsoorten. Hier vallen ook voedselbossen onder. Deze voedselbossen hebben dus hoofdzakelijk een biodiversiteitsdoelstelling.

### **Prestatie- en resultaatverplichtingen**

In het openstellingsbesluit van de subsidieregeling zijn prestatie- en resultaatverplichtingen opgenomen. Hier geldt de definitie van een voedselbos als volgt:

- een door mensen ontworpen productief ecosysteem naar het voorbeeld van een natuurlijk bos, met een hoge diversiteit aan meerjarige of houtige soorten, waarvan delen, zoals de vruchten, zaden, bladeren en stengels voor de mens als voedsel dienen;
- met aanwezigheid van: een kruinlaag van hogere bomen, minimaal drie andere vegetatielagen van respectievelijk lagere bomen, struiken, kruiden, bodembedekkers, ondergrondse gewassen en 'klimplanten', en een rijk bosbodemleven;
- met een aaneengesloten oppervlakte van minimaal 0,5 hectare;
- dat zich in het kader van deze subsidieregeling kenmerkt doordat geen gebruik wordt gemaakt van kunstmest of chemische bestrijdingsmiddelen; en
- bestaat uit minimaal 50% inheemse soorten (bomen, struiken en ondergroei).

Daarnaast geldt voor subsidieontvangers de verplichting om het gerealiseerde resultaat gedurende ten minste tien jaar duurzaam in stand te houden.

Deze verplichtingen zijn bedoeld om te borgen dat de met provinciale middelen gerealiseerde voedselbossen gedurende langere tijd als voedselbos in stand blijven en daarmee blijvend kunnen bijdragen aan de beoogde natuur- en landschapswaarden. Er zijn geen eisen opgenomen met betrekking tot voedselproductie.

### **Provinciale investeringen in voedselbossen**

De aanleg van voedselbossen kon in de periode 2023 tot en met 2025 worden aangevraagd binnen de subsidieregeling. Vóór 2023 was deze subsidieregeling nog niet opengesteld voor de aanleg van voedselbossen. In deze drie jaar is er ieder jaar een budget van €400.000,- opengesteld via deze regeling, waar voedselbossen een onderdeel van zijn. Alle drie de jaren is het volledige budget uitgeput. Ook dit jaar staat de regeling weer open, met een groter budget dan voorgaande jaren. Via deze regeling wordt 75% van de subsidiabele kosten gedekt, waarmee er sprake is van 25% cofinanciering.

In de periode 2023–2025 zijn in totaal 19 verschillende aanvragen ingediend die voedselbossen betreffen, waarvan 18 aanvragen zijn toegekend en 1 afgewezen o.b.v. een onvolledige aanvraag. Deze aanvragen leiden tot de aanleg van 15,21 hectare nieuwe voedselbossen in Zuid-Holland. Hiervoor is in totaal € 334.393 aan provinciale subsidie verstrekt.

| Jaartal       | Aantal aanvragen | Voedselbos in ha | Kosten in €    |
|---------------|------------------|------------------|----------------|
| 2023          | 5                | 4,14             | 93.879         |
| 2024          | 10               | 9,33             | 181.920        |
| 2025          | 3                | 1,74             | 58594          |
| <b>Totaal</b> | <b>18</b>        | <b>15,21</b>     | <b>334.393</b> |

Voor 2026 is de beoordeling van de ingediende aanvragen momenteel in uitvoering. Omdat de beoordeling nog niet is afgerond, zijn deze aanvragen nog niet opgenomen in de hierboven weergegeven resultaten en financiële cijfers.

## Resultaten

### Voedselproductie

De stimulering van voedselbossen heeft niet primair tot doel om de provinciale voedselproductie te vergroten. De ondersteuning is vooral gericht op het versterken van natuur- en landschapswaarden, biodiversiteit, vergroening en maatschappelijke betrokkenheid.

De gesubsidieerde initiatieven zijn voornamelijk kleinschalig en komen veelal vanuit de samenleving tot stand. Voorbeelden zijn initiatieven van stichtingen, openbare (pluk)tuinen, particulieren en kinderboerderijen. Binnen deze initiatieven komen kleinschalige voedselproductie, natuureducatie, biodiversiteit en maatschappelijke betrokkenheid samen.

In de subsidievoorwaarden zijn dan ook geen rapportageverplichtingen opgenomen over de voedselproductie. Daarom zijn geen gegevens beschikbaar om de daadwerkelijk gerealiseerde voedselproductie van de 18 projecten kwantitatief te onderbouwen. De voedselproductie is bovendien sterk afhankelijk van de ontwikkelingsfase van het voedselbos, de gekozen soorten en de lokale omstandigheden. De gerealiseerde oppervlakte kan daarom niet rechtstreeks worden vertaald naar een bepaalde hoeveelheid geproduceerde voeding.

### Biodiversiteit

De ondersteuning voor de aanleg van voedselbossen vindt plaats vanuit de beleidsprestatie *5.1.1 nieuwe natuur realiseren* en wordt gefinancierd vanuit het budget dat de staten beschikbaar hebben gesteld voor het Icoonsoortenbeleid en bos- en bomenbeleid.

Voedselbossen hebben een gevarieerde structuur met bomen, struiken, kruiden en verschillende vegetatielagen. Hierdoor kunnen zij geschikt leefgebied bieden aan verschillende soorten. Voorbeelden van iconsoorten die hiervan kunnen profiteren zijn de egel, merel, weidehommel, argusvlinder, huismus, patrijs en steenuil.

De aanleg van 15,21 hectare voedselbos draagt daarmee op lokaal niveau bij aan het creëren en versterken van leefgebied en aan het vergroten van de variatie in het landschap. De daadwerkelijke bijdrage aan de biodiversiteit is afhankelijk van onder meer de inrichting, soortenkeuze, ligging en ontwikkeling van ieder voedselbos. Binnen de subsidieregeling is geen afzonderlijke monitoring ingericht waarmee de biodiversiteitswinst in een kwantitatieve indicator kan worden uitgedrukt.

### Klimaat (mitigatie en adaptatie)

Voedselbossen dragen ook bij aan de provinciale klimaatdoelen. Door de aanplant van bomen en struiken wordt CO<sub>2</sub> vastgelegd in de vegetatie en bodem. Als indicatieve richtlijn kan worden uitgegaan van een gemiddelde opname van circa 10 ton CO<sub>2</sub> per hectare per jaar ([rapport WUR](#)). Toegepast op de gerealiseerde 15,21 hectare komt dit neer op een indicatieve jaarlijkse CO<sub>2</sub> -vastlegging van circa 152 ton. Deze berekening is nadrukkelijk indicatief. De daadwerkelijke CO<sub>2</sub> -vastlegging is afhankelijk van onder andere de leeftijd, samenstelling en ontwikkeling van het voedselbos. In de eerste jaren na aanleg zal de CO<sub>2</sub> -opname naar verwachting lager zijn dan bij een meer volgroeid voedselbossysteem.

Naast klimaatmitigatie kunnen voedselbossen, afhankelijk van de inrichting en locatie, bijdragen aan klimaatadaptatie. Een vegetatierijke inrichting kan bijvoorbeeld bijdragen aan het vasthouden van water, het bieden van schaduw en het beperken van hittestress.

### **Betekenis voor voedselzekerheid en landbouw**

De totale gerealiseerde oppervlakte en totale subsidiebijdrage moeten worden gezien in relatie tot de omvang van het Zuid-Hollandse landelijk gebied en de provinciale inzet op landbouw en voedsel.

Gelet op de beperkte oppervlakte, de verschillende doelstellingen van de subsidieregeling en de relatief geringe financiële omvang van de investeringen, hebben deze investeringen geen wezenlijke invloed op de voedselzekerheid, landbouw en investeringen in het landelijk gebied.

Voedselbossen worden binnen dit beleid dan ook vooral beschouwd als een kleinschalige combinatie van natuur, landschap, voedselproductie, natuureducatie en maatschappelijke betrokkenheid.

### **Evaluatie van het huidige voedselbossenbeleid**

Op basis van de beschikbare resultaten kan worden geconcludeerd dat de provinciale ondersteuning heeft geleid tot de aanleg van 15,21 hectare voedselbos, verdeeld over 18 initiatieven, met een totale provinciale subsidiebijdrage van € 334.393.

De huidige provinciale inzet kent een duidelijke meerwaarde waar het gaat om het ondersteunen van kleinschalige initiatieven die natuur, landschap, biodiversiteit, natuureducatie en voedselproductie combineren. De regeling sluit daarmee aan bij de doelstelling om natuur- en landschapswaarden te versterken, waarmee geen reden is om zaken te wijzigen.

De effecten op voedselproductie, biodiversiteit en klimaatadaptatie zijn geen hoofddoel van het beleid en de bijbehorende subsidieregeling. Deze effecten zijn weliswaar naar verwachting in beperkte mate aanwezig, maar dit is niet zo substantieel dat het interessant is om dit inzichtelijk te maken.

De prestatie- en instandhoudingsverplichtingen bieden wel een duidelijke borging van de met provinciale middelen gerealiseerde resultaten. De verplichting tot instandhouding gedurende

ten minste tien jaar zorgt ervoor dat de provinciale investering niet uitsluitend leidt tot een eenmalige aanlegactiviteit, maar gericht is op een duurzaam resultaat.

**Financieel**

Voor de periode 2023–2025 is in totaal € 334.393 aan provinciale subsidie verstrekt voor de aanleg van 15,21 hectare voedselbos.

Eventuele toekomstige financiële inzet voor voedselbossen is afhankelijk van toekomstige bestuurlijke en politieke besluitvorming en wordt jaarlijks middels de begroting en vaststellen van de subsidieregeling bepaald.

**Afdoening motie M-2079**

Met deze brief wordt invulling gegeven aan de beide onderdelen van motie M-2079 *‘Voedselbossen; tijd voor de balans’*.

Provinciale Staten zijn geïnformeerd over de provinciale investeringen, de beschikbare resultaten op het gebied van voedselproductie, biodiversiteit en klimaat, de bijdrage aan klimaatadaptatie en de aan de projecten verbonden prestatie- en resultaatverplichtingen. Daarnaast is het huidige voedselbossenbeleid geëvalueerd. Daarbij is inzicht gegeven in de gerealiseerde resultaten, de beleidsmatige betekenis van de provinciale inzet en de beperkingen bij het kwantificeren van de effecten.

Op basis hiervan stellen wij voor om motie M-2079 als afgedaan te beschouwen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,  
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

mr. A.W. Kolff